

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 8 (tiskarna I. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROČNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 18.—, polletna K 9.—, četrtletna K 4.50, mesečna K 1.50; za Nemčijo celoletno K 21.60; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 30.—.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov
ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Šelenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna pettivrstica 20 vin., pogojen prostor 25 vin., poslana in razglasi 30 vin. — Inzerate sprejema upravništvo. Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije lista so poštne proste.

Posamezne številke po 6 vin.

Štev. 237. V Ljubljani, v sredo dne 20. marca 1912. Leto II.

Parlamentarno delo.

V državnem zboru se zopet nekaj zatika. Doslej se ne more pobahati s posebnim delom, zakaj odkar se je sešel je rešil samo predloge draginjskega odseka in pričel s prvim čitanjem brambne reforme, kar ni ravno veliko. Ta teden tudi ni pričakovati nič drugega kakor nadaljevanje debate o brambni reformi, ker sta dva navadna parlamentarna delavnika takorekoč izgubljeni. Včeraj je bil sv. Jožef, ki je v mnogih deželah patron, v četrtek pa spuščajo v Trstu drednot Tegethoff v morje in te mariniščne slavnosti se hoče udeležiti več kakor devetdeset poslancev, ki s tem lahko izrazijo svoj »patriotizem«, napravijo majhen izlet v Trst in zadoste svoji radovednosti. Ob ponedeljkih in sobotah se itak ne dela, ker je nedelja vmes, in tako bo ta teden malodane izgubljen za delo.

To se popolnoma ujema z nameni grofa Stürgkha, ki želi, da bi se vse parlamentarno delo zavleklo, ker je politični položaj zanj še vedno nejasen. Ogrska kriza še ni rešena, češko-nemška sprava še ni dognana. Ker pa se kljub temu kapricira, da naj se razpravlja o brambni reformi, morajo zaostajati reči, ki bi bile za ljudstvo desetkrat važnejše.

Ali navidezno je v parlamentu vsaj mirno. Grof Stürgkh se vede, kakor bi imel najzanesljivejšo večino in bo mogel vladati brezskrbno kakor turški sultan pred konstitucijo. Pa vendar je ves ta mir skrajno problematičen in vsak hip se položaj lahko toku izpremeni, da postane nevaren temu in onemu ministru, pa morda tudi Stürgkhu samemu.

Prvi povod je ta: Poljaki žele, da se odkaže zakonski načrt o vodnih cestah še pred velikonočnimi prazniki odseku. To ni vseh nemško nacionalni zvezi, ki je sploh nezadovoljna s tem zakonom. Poljaki pa žugajo. Že nekaj časa se razpravlja o Körnerjevem nujnem predlogu zaradi imenovanj na Češkem. Ta teden je pričakovati konec te dolgeve debate in potem bo treba glasovati o nujnosti. Nemci seveda žele, da se nujnost odkloni. Poljaki so doslej vedno v češko-nemških sporih stali ob strani in so delali objektivne, kar je dejansko navadno koristilo Nemcem. Sedaj pa žugajo, da bodo glasovali s Čehi, če ne dobe od Nemcev zagotovila, da bo zakon o vodnih cestah po njihovi zahtevi pred prazniki odkazan odseku.

Stvar pač navsezadnje najbrže ne bo tako huda, kakor se dela, ker so Poljaki politični trgovci z veliko rutino, in ker nemško nacionalna zveza ne more gnati tako daleč, da bi ostala osamljena v opoziciji. Poljaki in nemški nacionalci morejo uspevati le pri vladnem koritu, in tam se bodo sestali po starem pregovoru »Pack schlägt sich, Pack verträgt sich.« Vendar je tudi ta epizoda značilna, ker kaže, na kako šibkih nogah stoji Stürgkhova večina in Stürgkhova vlada.

Se neka druga vest dela nemške nacionalce nerovne. Zadeva italijanske fakultete kriči po rešitvi in naučni minister Hussarek bi rad pridobil Slovence za njo. Pravijo, da jim obljube koncesije glede na reciprociteto z zagrebškim vseučiliščem. Ta vest še ni potrjena, ali nemški nacionalci so zaradi nje že v ognju. Ali gospodje se bodo že morali sprijazniti z dejstvom, da niso sami v državi in da ne morejo vedno odločati sami. V vsem slovenskem vseučiliščem vprašanju je reciprociteta z zagrebškim vseučiliščem najaktualnejša in najvažnejša točka, že zaradi tega, ker o njej sploh ni spora med Slovenci. O lastnem vseu-

čilišču, o mestu, kje naj bi bilo, o slovenskih docenturah itd. so mnenja različna. O tem, da naj se omogoči slovenskim dijakom študiranje v Zagrebu z veljavnimi izpiti, ni nobene razlike. To vprašanje se lahko reši brez velikih priprav, in tej zahtevi ne more vlada ugovarjati z nobenimi veljavnimi argumenti.

Nemško nacionalna zveza bo seveda ugovarjala, zakaj ta čedna kulturna skupina ugovarja vsakemu napredku, ki ne koristi nemškemu nacionalizmu. Gospod Hussarek pa bo morda vendar še prisiljen, da pokaže, če se smatra za nemškonacionalnega, ali avstrijskega ministra.

Položaj na Hrvaškem.

Zagreb, 18. marca.

Odkar je sedel Slavko pl. Cuvaj na bansko stolico, nima Hrvaška miru. Ko je padel prejšnji ban dr. pl. Tomašić, se je zagotovo računalo, da bodo merodajni krogi na Dunaju in v Budimpešti gledali, da rešijo hrvaško krizo; ali nele da vladodržec niso storili tega, temveč so še poostriili krizo z imenovanjem Cuvaja za bana.

Neustavno vladanje tega človeka je nagnalo prvo delavstvo po Hrvaškem v boj proti temu nenarodnemu in neljudskemu režimu.

Ko je prišel Cuvaj kot novoimenovani ban v Zagreb, je bagateliziral vse meščanske stranke in je prezrl celo svojo birokracijo. Obdal se je enostavno s policijskimi agenti in žandarskimi puškami, razgnal je hrvaški sabor, še preden se je sešel, in z mrzlično naglico je začel pleniti časopise. Ko mu tudi to ni zadostovalo in ga ni dovedlo ne za korak bliže k cilju, je začel brez vsakega razloga prepovedovati shode, celo zaupne na podlagi § 2. Nazadnje je dosegl, da je bilo ljudstvo vsled neštetihi protizakonitosti nagnano na boj po zagrebških ulicah. Za glavnim mestom je vstala tudi dežela in lahko se pravi, da so dobili burni dnevi leta 1903. živ odraz po vseh jugoslovanskih deželah leta 1912.

Besnost, ki se je lotila novega bana, se kaže najbolje s tem, da je dal za premaganje naroda primarširati cele bataljone na ulice, tako da se je navadno krotka in lojalna Hrvaška čez noč izpremenila v pravo macedonsko bojišče. Kdor vodi odkritosrčno politiko in ima kaj vpliva na ljudstvo, je izpostavljen denunciacijam raznih plačanih obskurnih elementov, preganjanju, zapiranjju in globam, po ulici se pa enostavno seka s sabljami — človek bi dejal, da je na Kitajskem ali pa v Tripolitaciji.

Ali padeč grofa Khuen Hedervarya je učinkoval kakor strela z jasnega neba, in malo da se novemu banu ni omračil um vsled dogodkov na Ogrskem.

Hrvaška opozicija je takoj spoznala situacijo in strnila svoje vrste čim tesneje je mogla. Zastopniki narodnega boja od najradikalnejšega delavskega krila pa do konservativcev v meščanskih strankah so prejel edinstvo boja in složno nastopili z zahtevo splošne volilne pravice in finančne samostalnosti Hrvaške.

Ta nenadna hospseracija vse hrvaške opozicije je naravnost osupnila okolico novega bana.

Samo da se zakonito razpišejo volitve, kar se more zgoditi že 3. aprila, se je javno mnenje umirilo in z napetostjo se pričakuje, če izpolni ban v tem oziru svojo dolžnost. Kaj Cuvaj zdaj snuje in kuje, je težko uganiti; glavno je to, da leta kakor muha brez glave zdaj v Budimpešto, zdaj na Dunaj, pa zopet nazaj. Kakor

je videti, postajajo tudi temu nasilniku že tla vroča pod nogami.

Vse je pripravljeno, vse napeto pričakuje dan 3. aprila, dan narodne sodbe.

Samomori vojakov.

Na včerajšnji seji poslanske zbornice so poslanec Pittoni in tovariši vložili na justičnega ministra naslednjo interpelacijo:

»Ljubljansko državno pravdnništvo je konfisciralo v 234. številki z dne 15. marca ljubljanske »Zarje« naslednji članek:

Brez pretiravanja lahko rečemo, da v Avstriji skoro ne mine dan, ki nam ne bi prinesel vesti o vojaškem samomoru. Časi prideta na dan tudi dva, ali pa še več. Sicer je precej dolgo potreba po reformi našega vzvišenega militarizma; ampak nenavadno pogosto se pojavljajoči samomori v zadnjih časih zbuja jo to potrebo živejše kakor prej in obenem tudi vedno očitnejše in jasnejše kažejo nevzdržnost sedanjih srednjeveških razmer. Izmed mnogostevilnih samomorov hočemo navesti dva slučaja, ki sta prišla tudi v parlamentu na vrsto. Dne 12. t. m. so namreč vložili socialni demokratje v državnem zboru dve interpelaciji radi samomorov vojakov. Prvo interpelacijo je vložil sodrug Jokl in se tiče samomora vojaka Josipa Irmrlerja od 15. ces. polka v Opatiji. Somomor Irmrlerja je povzročil nenavadno trdno postopanje majorja Ludovika pl. Kremlinga. Ta vojaški imenitnik sploh kaznuje vojake zaradi najneznačajnejših malenkosti; zlasti se čuti njegova militaristična čast za globoko užaljeno, ako ga vojak ne pozdravi do pičice natančno po njegovih pedantskih nazorih. Kakor pa je vojaški dostojanstvenik pravi mučitelj svojih vojakov z zlorabljanjem vojaških določil, vendar ima sam prav malo spoštovanja do njega: popolnoma v nasprotju z opravilnikom je namreč zaukazal, da morajo pozdravljati vojaki svoje predpostavljene na ulici tako vzravnano in paradno kakor kadar se jim vzeva pozor; nadalje je kar samolastno zapovedal ta z absolutističnim duhom prepejoni militaristični imenitnik, da se morajo vojaki mahoma strniti v vrsto in se s popolnoma pravilno kretnjo obrniti proti višjemu, ki pride mimo. Kajne da, kako je lep vojaški stan, kjer razne omejene in častiteljne duše mučijo ubogo moštvo še z drugimi neprijetnostmi, kakor jih nalaga vojaška služba sama itak že v izobilju!

Sodrug dr. Schacherl pa je interpeliral zaradi samomora lovca Ivana Hüttenbrainerja v Beljaku. Ta slučaj dokazuje, kako barbarsko in skrajno površno se vrši pri vojakih zdravniška preiskava, bodisi za telesne ali duševne bolezne. Hüttenbrainer ni bil nikdar povsem normalen, ampak po staroslovni vojaški navadi so tudi njega smatrali za simulanta tako dolgo, dokler ni tragičnih dogodke odprl oči tistim, ki tako vneto skrbje za moštvo. Dne 29. februarja se je ustrelil četovodja Viktor Maier; priredili so mu lep pogreb z venci. In lep pogreb je opazoval tudi Hüttenbrainer. Pa se mu je zbudilo v duši hrepenenje, da bi tudi on imel nekoč tako lep pogreb. Ali kako? In v njegovih nezdravih možganih se je kmalu rodila bolna misel, da bi si s samomrom priskrbel lep pogreb z vojaško godbo in trakovi. In ta misel mu je tako prevzela dušo, da je šel in izvršil samomor. Ali bolni vojak ni dosegel tistega, zaradi česar je izvršil samomor; modri militaristični gospodje so se zbal, da bi se še več vojakov ne postrelilo zaradi koprnjenja po lepih pogrebi. Zategadelj

so ukazali na tihem izkopati na pokopališču jamo in v večerni tišini so skrivoma zagrebli vanjo Hüttenbrainerjevo truplo. Ampak vsekako je poverjeno telesno in dušno zdravje vojakov imenitnim medicinskim kapacitetam, ki proglašajo očividno bolne ljudi za simulante!

In takih in še hujših slučajev, kakor sta ta dva je ogromno! To priča o razmerah, ki kriče do neba po nagli odpomoči. Treba bo pokrbeti za temeljito preosnovo, v najkrajšem času — seveda ne po vzorcu slavne brambne »reform«, kakor si jo želi naš militaristični moloh.

Vprašamo ekscelenco gospoda justičnega ministra:

1. Ali hoče Vaša ekscelencja poučiti državno pravdnništvo v Ljubljani, da ne škodi delavskemu časopisju z neutemeljenimi konfiskacijami?

2. Ali hoče gospod justični minister vendar poskrbeti, da se napravi konec taki konfiskacijski praksi, ki krši avstrijski tiskovni zakon?«

Brambna reforma v parlamentu.

Govor sodruga Leuthnerja. (Konec.)

Na Francoskem se brez razlike izpeljava stroga definitivna vojaška služba. In ravno francoski vzgled je tu mnogo važnejši nego pa citiranje v vseh barvah se bleščečega in iz ene stranke v drugo uhajajočega Milleranda, (ki ga je domobranski minister poklical na pomoč. Op. ur.) Čudno je, da se

vojni minister, vojak po poklicu, sklicuje na advokata.

ki francoskim špekulantom morda stoji na čelu, ki ga pa do sedaj francoski generali kot strokovnjaki še niso navajali kot strokovnjaka. Francija je vpeljala dveletno službo v vseh delih svoje armade, vsekakor iz spoštovanja do demokracije. Toda v tej državi najnapetjega militarizma take koncesije gotovo ne bi dovolili, če bi bila zvezana z nevarnostjo za brambno moč države. Francija je v svoji konjenici celo kot prva država izpolnila zahteve po dveletni službi in vendar Francozi ne slove za tako dobre jahače kakor Avstrijci. Zakaj torej pri nas to ne bi bilo mogoče? Pri nas pa bo ostala ne samo triletna služba pri konjenici, temveč vpeljati se jo hoče tudi še pri deželni brambi. (Živahni klici socialnih demokratov: Čujte! Čujte!) In čemu? Iz

ozirov prizanesljivosti do konj. (Čujte! Čujte! pri socialnih demokratih.)

Ker imamo častnike s tako razvitim konjskim čutom in tako pokvarjenim človeškim čutom, se upajo pri nas reči:

Da se varujejo konji, moramo ljudi še tretje leto zapirati v kasarne.

(Ponovni medklici pri socialnih demokratih.) Vsekakor bo zanimivo, če bodo gospodje na desnici tudi v tej točki razvili svoj patriotizem in bodo skupno z oficirji glasovali proti ljudem za konje. (Veselosť in odobravanje pri socialnih demokratih.) Od nas tega ne morete pričakovati, če smo tudi drugače prijatelji varstva živali. Govornik se nato peča z določbami o

enoletnih prostovoljcih, ki so take, da človeka nehoti spominjajo na opereto. Vojno ministrstvo nam v brambni predlogi brez ovinkov priznava, da se je na-

EMILE ZOLA:

Rim. (Dolge.)

»Moj Bog.« je odgovoril Narcisse, »to vem, kar ve ves svet po poslaništvih, to kar pripoveduje drug drugemu. Kar se tiče dohodkov, je pač treba razlikovati. Najprej je bil tukaj zavezan, ki ga je zapustil Pij IX., približno dvajset milijonov, založenih na različni način, ki so dajali okroglo milion rente. Ali zgodilo se je, kakor sem Vam že dejal, nesreča; pravijo, da je zdaj že skoraj popolnoma popravljena. K temu pride razum stalnih obresti naložene glavnice še par stotisoč francov, ki jih dajejo v dobru in v slabih letih pisarniške pravice vsake vrste, plemenitaški naslovi, in tisoč malih davščin, ki jih pobirajo kongregacije. Kar pa presega proračun izdatkov sedem milijonov, razumete, da je bilo vsako leto treba dobiti 6 mil.; dajal jih je nedvomno Petrov vinar, če ne vseh, na vsaj tri ali štiri, s katerimi se je špekuliralo, da so se podvojili in da se je moglo izhajati. Predolgo bi trajalo, če bi Vam našteval vse špekulacije Svete stolice približno petnajst let sem. Začetkom je bil dobiček velikanski, potem je prišla katastrofa, in malo je manjkalo, da ni uničila vsega, ali sledila je kupčijska vztrajnost, ki je polagoma izpolnila vse vrzeli. Če ste radovedni, Vam ob priliki povem vse o njih.«

Pierre je poslušal z velikim zanimanjem. »Sest milijonov,« je vzklklinil, »ali pa štiri! Koliko torej donaja Petrov vinar?«

»Saj sem Vam že dejal, da ni tega nihče natančno izvedel. Nekdaj so katoliški časopisi objavljali seznamke in številke daril; tako jih je bilo približno mogoče ceniti. Ali najbrže se jim je to zadelo nepriloporočljivo, zakaj zdaj ne prihaja noben dokument o tem v javnost in popolnoma nemogoče si je napraviti kakršnokoli

misel, kaj da dobiva papež. Ponavljam Vam, da pozna le on sam skupni znesek; on sam spravljaja denar in razpolaga z njim kot neomejen gospodar. Lahko se ugiba, da so znašali darovi v dobrih letih štiri do pet milijonov. Francija je prej dajala polovico te vsote; ali zdaj pošilja gotovo manj. Tudi Amerika daje mnogo. Potem prihajajo Belgija in Avstrija, Anglija in Nemčija. Kar se tiče Španije in Italije... Oh, Italija!

Pogledal je mansinjora Nanija in se nasmešnil. Ta je pobožno kimal z obrazom človeka, ki se silno veseli, da sliši izredne reči, o katerih ni nikoli nič slutil.

»Dolge, dolge, ljubi moj sin!«

»Oh, Italija se prav nič ne odlikuje. Če bi moral papež živeti le od darov italijanskih katoličanov, bi v Vatikanu kmalu zavladala lakota. Lahko se celo pravi, da mu je rimsko plemstvo, ne le da mu ni pomagalo, še povzročilo velike stroške; zakaj med glavnimi vzroki njegovih izgub je bil ta, da je posojal denar knezom, ki so špekulirali. V resnici sta Francija in Anglija edini deželi, odkoder pošiljajo bogati zasebniki in velikaši papežu, jetniku, mučeniku, kraljevске darove. Tako pripovedujejo o nekem angleškem vojvodi, ki je vsled neke zaobljube vsako leto prinašal bogat dar, da bi si od nebes izprosil zdravja svojemu nesrečnemu sinu, kateremu se je zmešala pamet. Ne govorim o izredni letini duhovniškega in škofovskega jubileja, ko se je stekalo ob papeževih nogah po štirideset milijonov.«

»Kaj pa izdatki?« je vprašal Pierre.

»Saj sem Vam že dejal, da znašajo približno esdem milijonov. Dva miliona lahko računamo na miloščine, ki se plačujejo nekdanjim služabnikom papeževе vlade, ker niso hoteli služiti Italiji; omeniti zje treba, da se te miloščine vsled naravnega odpadanja od leta do leta zmanjšujejo... Računajmo potem okrogel mi-

lion za italijanske škofije, milion za tajništvo in nunciature, milion za Vatikan. S to postavko mislim papežev dvor, vojaško stražo, muzeje, vzdrževanje palače in bazilike. Torej smo pri petih milijonih, kajne? Računajte še dva za podpore propagande in predvsem za šole, ki vedno radodarno podpira; zakaj vodi ga prava misel, da je boj in zmaga cerkve pri otrocih, ki postanejo danes ali jutri možje in bodo branili svojo mater cerkev, če se jim bo znala vlti groza pri grdobnih nauki stoletja.«

Nastal je molk. Vsi trije so ostali pod veličastno kolajno, kjer so počasi hodili gor in dol. Polagoma se je mrgoleča množica razlezla s trga, in na razbeljenem, samotnem, enakomernem tlaku ni bilo videti nič drugega kakor obelisk in oba vodometna, na drugi strani pa so se na robniku nad portikom vrstili v plemenitem miru negibčni kipi v jasni solnčni luči. In trenotek se je zazdelo Pierru, ki je še vedno upiral oči v papeževa okna, da ga zopet vidi sredi šumečega zlata, o katerem so mu pripovedovali, se mu je zazdelo, kakor da se njegovo belo, čisto telo, njegovo betežno, prozorno telo kopa v teh milijonih, ki jih skriva, ki jih prešteva, ki jih izdaje za slavo božjo.

»Skrbi torej nima,« je mrmral, »v zadregi ni?«

»V zadregi, v zadregi!« je vzklklinil monsinjor Nani. Ta beseda ga je tako razburila, da je pozabil na svojo diplomatično molčečnost. »Moj ljubi sin, vsak mesec, kadar pride zakladnik, kardinal Moccuni, k njegovim Svetosti, mu izroči vsoto, ki jo zahteva; in dal mu jo bo, naj bo visoka ali pa še višja. Gotovo je bil tako moder, da je veliko prihranil; zaklad svetega Petra še ni bil nikdar večji. V zadregi, v zadregi! O, moj Bog! Ali ni veste: Če bi nastale nesrečne okoliščine, pa bi papež neposredno poklical ljubezen vseh svojih otrok, katoličanov

vsega sveta, da bi se tedaj nakupičila milijarda pred njegovimi nogami kakor ta denar, kakor te dragocenosti, ki so prej deževale na stopnice njegovega prestola?«

Naenkrat se je zopet pomiril in se ljubeznivo smehljaj po svoji navadi.

»Tako so vsaj časi pripovedovali; zakaj sam ne vem nič, prav nič. Sreča je, da je ravno gospod Habert tukaj, ki Vas lahko pouči. Oh, gospod Habert, gospod Habert! Pa sem vedno mislil, da je umetnost vse Vaše življenje in da ste od nizkih interesov oddaljeni kakor nebo od zemlje! Gotovo, te reči razumete kakor bankje ali notar. Nič Vam ni neznan, prav nič. To je zares čudovito.«

Narcisse je moral čutiti fino ironijo; zakaj v resnici je tičal v tem zmetničenem Florentincu, v tem angleškemu mladeniču z dolgimi, kodrastimi lasmi in s slezastimi očmi, ki so se zalivale pred Botticelijem, praktičen, v kupčijah izveden fant, ki je čudovito upravljal svoje premoženje in celo malo skoparil. Storil pa ni nič drugega, kakor da je medlega obraza napol zatislil trepalnice.

»Oh,« je mrmral, »to so le sanjarije; moja duša je drugod.«

»No, srečen sem, da ste mogli videti take krasne prizore,« je nadaljeval monsinjor Nani, ki se je obrnil k Pierru. »Še par takih prilik, pa boste lahko rekli, da ste vse sami videli in razumeli, kar je gotovo več vredno od vseh razlag sveta. Le nikar ne zamudite jutrišnje velike ceremonije pri sv. Petru. Prekrasno bo in prepričan sem, da dobite snovi za imenitno opazovanje. Toda zdaj Vas moram zapustiti; ves srečen sem, da Vas vidim v takem razpoloženju.«

prava enoletne prostovoljne službe popolnoma ponesrečila. Z vojaškega stališča bi morali

z enoletno prostovoljno službo ravnatako pomesti,

kakor so to storili na Francoskem. Toda ohranjuje se v interesu buržoazije. Neizprosni vojaški zakon, ki zahteva povsod svoje žrtve, brez ozira na desno in levo, je postal mehak in krotak tam, kjer ima opraviti s cvetom človeštva, z enoletnimi prostovoljci. Drugo službeno leto, kazensko leto se je umaknilo navalu mater, tet in sestričen. (Veselost.) Zakon vpeljava iz najvažnejših ozirov do buržoazije splošno državno oskrbo. Ta državna oskrba ima svoje slabe in trde strani. Toda vojni minister poseže tudi tu z mehko roko vmes. Brambini zakon je v tem mnogo napredoval, ako svoje oziro na meščanstvo njegovim dohodkom primerno stopnjuje. Schwarzenbergi in Liechtensteini si bodo rekli, da zadostijo svojemu patriotizmu tudi kot enoletni prostovoljci in zadovoljili se bodo, služiti kot enoletni prostovoljci pri konjenici. Razume se, da bodo ti plemenitaši skrbno ločeni od kakega priprostega poštnega asistenta, ki tudi služi kot enoletni prostovoljec. Zakon je to mejo ustvaril s tem, da

konjenico izrecno aristokratizira

kot družbo, v katero imajo dostop samo ljudje, ki si lahko plačajo vse in tudi konja. Brambina reforma je sprejela nase potrebo meščanstva po patosé distance. (Veselost.) Brambina reforma hoče vpeljati tudi obvezno službeno dobo za tiste, ki so absolvirali gotovo število srednjih šol. Ker gre za meščanske sinove stopa tu vojaški princip v ozadje in resignira na ta najpripravnejši podčastniški material. Celoreformo prostovoljstva prevečajo oziro do meščanskih sinov. V celi brambini reformi obstoja tudi skrbno stopnjevan sistem raznih ugodnosti za kmečke dediče, katerim je pod najrazličnejšimi kartelami zagotovljen sprejem v nadomestno rezervo. — Razne ugodnosti se dele tako, da je to sicer proti interesom armade in splošnosti, da se z njimi pa v najizdatnejši meri vpliva na meščanske poslance. Uvedba dveletne službe na Francoskem je povzročila, da je bil z njo odpravljen sistem nečestitosti, ki se nimogel več prenašati, ker je tamkaj nastopal

sleheri poslanec kot osvobodilni organ proti militarizmu.

V Avstriji pa sklepava vojaška uprava tajno zvezo z bogato buržoazijo na deželi in v mestih in v tej zvezi medsebojnih ozirov naj se izvrši nekak moralni pritisk na zbornico, na drugi strani pa naj se uniči enaka pravica širokih mas prebivalstva. 24.000 ljudi naj kot žrtev za te ugodnosti še tretje leto nosi vojaško sukno.

Vojaška uprava hoče ustvariti provizorij, iz katerega bi dveletna služba popolnoma izginila. V Avstriji poznamo le predobro te »prehodne zakone.« Pri nas ni bilo nikdar trajnejših postav, nego so prehodne postave. Vemo, da je vsa literatura, da so vsi mladi častniki in generali proti dveletni službi in da vlada v vojaških krogih izredno mnogo antipatije do dveletne službe. Zato se bo treba varovati, da se vojaška uprava ne reše svoje obveznosti, da se ji ne da prej tega, česar ne potrebuje, preden se ji ne vzame tega, kar potrebuje ljudstvo. Dvojnega s bo treba varovati, če vojna uprava sama prizna, da gre s 77.000 možmi, ki jih letno več zahtev, do skrajne mere z ozirom na osebno sposobnost prebivalstva. Priznati se bo moralo, da ima vojaška uprava v svojih cenitvah najbrž prav, če pravi, da so v vseh delih Avstrije vsled slabe hranitve in izseljevanja naborni rezultati zmerom slabši. Ali hočemo boljšega dokaza za to, nego je ta, da se postavlja

vojni minister za socialnega politika

ter zahteva, da naj se z ozirom na potrebe militarizma dela več socialne politike. Bilo bi moralo edino koristno delo vojaških mogotcev, če bi skušali težo svojega vpliva uveljaviti za boljše telesni razvoj rekrutov. Vojaška uprava v Avstriji mora danes sama priznati, da brez manj sposobnih mladeničev sploh ne more izpopolniti vojaških vrst; vpeljati hočejo pri nas razmere, kakršne Francija, ta najbogatejša dežela na svetu, komaj prenaša. Če se potrebujejo bojevniki, a se njihovega števila ne more doseči, tedaj je treba

pregledati na Šviclo.

ki postavi takoj na prvi mah 150.000 mož na noge. Vojaki se tam tako izvežbajo, da je moral te ljudi občudovati tudi šef našega generalnega štaba, Konrad pl. Hötzen-dorf. Seveda pa obstoja v Švici neka naprava, ki bi za Avstrijo lahko postala zelo nevarna: Vsak mož dobi tam orožje in municijo s seboj, kadar gre domu. Za Avstrijo bi znalo pač postati nevarno, če bi se češko-nemški spor, ki je sedaj kontingiran na čas med 4. in 5. popoldan reševal morda s to municijo. (Veselost.) Zato nikakor ne bi svetoval, da bi se municijske zaloge izročale poslaku Wolfu in Klofaču. (Ponovna živahna veselost.) Sistem švicarske milice je z gotovimi izpremembami vpeljan tudi na Švedskem. Seve se bo lahko reklo, da je sistem milice

ideal socialnih demokratov.

Ako v Avstriji stremimo za idealom, ki ga zastopajo avstrijski in nemški častniki, da prihaja v vojaški dolžnosti duševna in telesna obrambna sposobnost človeka do izraza, potem se mora ustvariti sistem, ki bo vsakega prešinjal z dolžnostjo obrambe domovine, ki pa te dolžnosti ne bo izpreminjal v kasarniško službo, v kateri vojaki ne vedo, čemu služijo. Pomisliti je treba samo na to

prazno potratje časa v kasarnah.

Mi v poslanski zbornici vendar tudi vemo, kaj je potratje časa (Veselost); toda mi smo sirote v primeri s tem, kar se v popoldanskih urah v kasarnah dela. Samo razprava nujnih predlogov glede na imenovanja sodnikov bi se dala morda s popoldanskim opravilom po kasarnah postaviti na enako stopinjo. (Burna veselost.)

Za današnje stroge vojaške vaje ni treba discipline preteklih časov. Za vojaštvo potrebujemo danes vzgojevalnega sistema, ki bi že po tem vplival na ljudi, da bi bil zanimiv. Streljanja se bo vsak naučil v treh, štirih mesecih, ker je šport. Samo tisto pohajkovanje na straži, pred generali in praznimi hišarni zahteva še drugo in tretje službeno leto. Vsled tega samo je mogoče, da se upelje milica! Opozorjam na izpremembe v vojaški taktiki, ki so prišle po južno-afričanski in japonski vojni v Evropi do veljave. Prišli so do spoznanja, da je samo tisti vojak kaj sposoben, ki se je v svoji izobrazbi individualiziral. Čuditi se mora človek nad tem, da premelevajo častniki stare fraze o razdružujočih tendencah, o slabih morali in slabem pojmovanju življenja. V nobenih časih ni bilo toliko pokorščine in toliko stroge discipline nego danes. Danes stoji stotisoči in milijoni

v znamenju pokorščine.

ki jim je naloga organizacijska oblika njihovega dela, matematični razum strojev. Cela naša družabna uredba se osniva na zatajevanjih nagonih, današnja družba je najbolj disciplinirana vseh družb. Ta je poslušen in pokoren, ki predmet poslušnosti racionalno pojmuje, dela po principu, da z najmanjšim naporom doseže najvišji učinek. Poslušnosti in pokorščine se tam, kjer je v svoji stvarnosti opravičena, ne odreka kjer se v gospodarsko stvarnost strojnega mehanizma vrtva osebna predrznost podjetnika. (Odobravanje pri socialnih demokratih.) Častniki naj stvarjajoči princip našega časa pretvorijo v stvarjajoči princip svojega rokodelstva, naj ravnajo z delavcem tako, kakor zahteva to moderni čas; naj zidajo na njegovo čast in na njegovo pravico do samoodločevanja.

Danes je med častniki moda, da se sklicujejo na slavno dobo pruskega častništva. Častniki pa naj se ozrejo tudi na tiste čase nazaj, ko so pruski častniki razumeli osvoboditi svojo deželo in organizirati ljudstvo, ko so svojo domovino rešili pred razpadom, ker so se obricali na Kantovo avtonomijo volje in Herderjev ljudski duh. Njihova domovina je bila takrat osvobodena s tem, da so se našli častniki, ki so znali svoje rokodelstvo spraviti v sklad z duhom tedanjega časa. Danes pa preveča množice sitni klic

po svobodi in samoodločevanju.

Če oficirji ne bodo znali držati svoje vojske v skladu s tem mogočnim duhom, tedaj tudi četrti, peti in šesto službeno leto ne bo nič pomagalo, kakor vidimo na Ruskem; tedaj se bo vkljub vtepeni disciplini porušilo vse. (Zivahno odobranje pri socialnih demokratih. — Govorniku čestitajo.)

Člani Vzajemnosti

so vabljani, da se jutri, v četrtek, takoj po delu — snidejo na kratak pogovor v društvenih prostorih Selenburgova ulica 6. Sestanek je vreden in bo hitro opravljen, pričakuje se torej zanesljiva udeležba. **Nacelnistvo.**

Ljubljanske strokovne organizacije

imajo jutri, v četrtek ob 6. zvečer vreden sestanek v društvenih prostorih. Posebna vabila se ne bodo izdajala. Vsi člani se prosijo, da se ga zanesljivo udeležijo in da pridejo kar od dela, pa bo zaveda, o kateri se želi zvedeti mnenja sodrugov, hitro opravljena.

Zgodba o materinem sreju.

Vznetitev in podžiganje vojnega navdušenja doma, nabiranje vidnih in odločnih uspehov na bojišču, to sta nalogi vsake vlade, ki je pahnila in zapletla svoj narod v vojno pustolovstvo. Kakor nam dosedanj razvitek afričanske vojne, so vodilni in vladajoči sloji v Italiji boljše rezišerji kot strategji; z veliko spretnostjo pretvarjajo poraze na tripolitanskem bojišču v nacionalistične orgije na domačih tleh. Z godbo naskotizirajo vojake, z navdušenimi pozdravi iz domovine jih mamijo, da zatro v njih strah pred grozno smrtjo. Doma pa pripovedujejo od blaznega samoveličja sežganim množicam, da stopajo njih sinovi z vriskajočim srcem in z veselo dušo smrti pred obličje; in da se v preslepljenih in prevaranih ljudeh ne zdrami dvom, naroča vlada parlamentu, da izreka vojski na bojišču slavnostne zahvale za junaštva, — ki se niso zgodila.

Iz severne Italije sporočajo drobno, preprosto zgodbo, ki je nasproti širokoustnim popisom veličastnih zmag v resnici zelo majhna in neznaatna. Dveh oseb se tika: matere in sina! Ampak s svojo silno tragiko kaže odmev zločinškega pohoda v življenju poideincev!

Ko je lansko jesen izbruhnila vojna, je bilo pod orožje poklicanih desetstisoč krepkih in lepih italijanskih mladeničev. Tudi iz Sabbade, tihega sela ob tirolski meji, je odšel sin vdove na afriško obalo; doma je pustil grenko bridkost matere. Prejela je odn juga list, dva in potem molk. Slišala je, da vojne ni konec, in v skrbeh je bila za sina, za življenje svojega življenja. Te dni pa je naglo vstopil sin v izbo zapuščene vdove. S plaščem ogrnjen in ves prepaden; ni malenkost vojna in človeka zdela, pa da je le zopet doma, da se je le zopet vrnil. V naročje je padla mati svojem sinu in njegovo lice je poljubljala. Potem pa je prosil sin mater, da mu sname plašč z ramen. Ko mu odgrne plašč, zakriči od groze, da bi se kamen zdobil, nikar materino srce. Sin se je vrnil brez rok! Z obeh ramen so mahali prazni rokavi. Tega pogleda ni preneslo materino srce, ki so ji v zveli lepega, zdravega fanta in ji vrnilo pohabljenca. Zgrudila se je na tla in nič več jo niso zdramili. Srce ji je počilo nad nesrečo sinovo.

In ko je bil pogreb matere, ki ji je počilo srce, in ko je stopal za rakvijo sin brez rok, ki si ni mogel ravnati las od bridkosti in ki so mu lite iz oči solze v potokih, ne da bi si jih mogel otirati, je bila to najsilnejša demonstracija zoper okrutnost vojne in je s hujšim gnevom in neizprosnejšim sovraštvom do militarističnega

zlodejstva napojila človeške duše nego kate-rakoli.

Koliko podobnih tragedij so doživeli in doživljajo matere in sinovi, bratje in sestre, moške in žene po vsej Italiji? Zakaj? Za koristi firme, ki so angažirane v Tripolitani, za koristi firm, ki dobavljajo armadi orožje, strelivo, obleko, živila. Ko seštevata »žlahtni« in »izbrani« cvet italijanskega naroda svoje dobičke v blaženem zadovoljstvu, poka revnini materam srce od bridkosti.

Ljubljana in Kranjsko

— »Slovenec« in »Bratstvo«. V pondeljko-vištevliki hoče »Slovenec« npriti socializem v liberalnem vodovju plavajoče društvo »Bratstvo«. Povemo »Slovenca«, da imamo socialni demokratje z »Bratstvom« prav toliko opraviti kakor s klerikalnimi organizacijami, ki razdirajo delavsko solidarnost kakor jo razdira tudi »Bratstvo«.

— Brivci in prazniki. Kranjske brivnice so bile na Jožefov praznik odprte kakor je bilo doslej v navadi ob praznikih. Tako ostane tudi vse druge praznike.

— Izobrazba na katoliški podlagi. Iz Smartna ob Savi nam pišejo: Imamo papeža! Tako vzklikajo smartenski klerikalci, ko so dobili za župnika vnetega klerikalca Jankota Petriča. Klerikalci so res lahko ponosni na svojega prvaka. Oglejmo si malo njegove uspehe na izobraževalnem polju! Klerikalno izobraževalno delo se osredotočuje pri nas v čukih. To so tiči, ki letajo ponoči okolo svojih tovarišic, trkajo s kljuni na njih okna in se kaj radi zaletavajo skozi okno noter. Zadnjič je planil čuk na nočnem poletu v sobo, kjer se ga je neka marinarica tako ustrašila, da bo šele čez devet mesecev zdrava. Drugače pa prede temu črnemu ptičjemu zarodu kaka trda; letos ni bilo hudega mraza, pa so že močno skopneli. Njih številce je tako uborno, da bi jih en sam Šmarčan lahko pobasal v koš. Boje se, da jih ne bo niti toliko, kolikor jih je treba za stražo pri božjem grobu o veliki noči.

— Nlepo postopanje. Dne 14. t. m. se je dogodila na kolodvoru v Kranju tatvina, ki je vse graje vredna in v interesu osumljenih bi bilo, da se tat izsledi krepj ko mogoče. Iz postajenačelnikovega vrta je bilo namreč ukradenih šest ali sedem vrtnic; tak slučaj se je zgodil tudi že lansko leto. Naključilo pa se je, da je stal ob tistem času na postaji tovorni vlak številka 1787, ki ne more po drugi poti v Ljubljano; če bila namreč še kaka druga pot, bi bili železniški uslužbenci gotovo za tisto pot, da bi se izognili krivemu sumničenju, orožniških obiskov in drugih neprilic. Saj nas razumete gospod postajenačelnik! Lepo ravno ni tako postopanje proti železničarjem; radovedni smo ali bo dal gospod postajenačelnik zadoščenje prizadetim železničarjem, ki so zapriseženi za službo, ne pa — za tatvino.

— Utopljenec. (Z Viča.) Ko se je v nedeljo zvečer iz Končanove gostilne v spremstvu dveh mož vračal kovaški mojster Jožef Škerlj in je nekoliko zaostal za njima, je krenil preveč z glavne ceste ter zašel v naraslo Glinčico, iz katere so ga mrtvega danes zjutraj potegnili. Vzrok nesreče je pomanjkanje prepotrebne ograje na tem kraju in zadostne razsvetljave, katero je pogrešati še na več drugih krajih. Žalostno, da morajo poklicane oblasti šele velike nesreče opozorjati na potrebne varnostne odredbe. Da bi se bil zgodil kak zločin, je neverjetno vsled tega, ker je bil ponesrečenec zelo priljubljen in so s v žepih našli srebrno uro z verižico in 418 K 48 vin. denarja. Škerlj za pušča vdovo in tri nepreskrbljene otroke. Čudno je to, da je pred nekaj leti tudi Škerljeva mati, ko je prala, padla v vodo in utonila.

— Železniška nezgoda. Današnjemu dunajskemu brzovlaku, ki pride v Ljubljano šest minut pred šesto uro zjutraj, se je pokvarila blizu Laz lokomotiva. Poslali so iz Ljubljane drugo lokomotivo, da je pripeljala vlak. Brzovlak je imel zamude nad tri četrte ure.

— Otrok med kolesi stroja. 12letni Anton Brandstätter iz Sodražice je po nesreči zašel v tovarno za stole Franceta Fajdiga, kjer dela njegov oče. Zagrabilo ga je kolo za sukno in mu zlomilo na več krajih levo roko in ga tudi po telesu zelo poškodovalo. Nezvestnega so prepeljali v bolnišnico.

Idrija.

— Javna seja občinskega odbora je bila v sredo dne 13. t. m. Razpravljalo se je o računskem sklepu za l. 1911 in o proračunu za l. 1912. Računski zaključek se je z večino proti sedmim glasovom v celoti odobril. Proti je glasovalo sedem odbornikov S. L. S. zaradi predloga odbornika Pegana, ki se je z večino proti devetim glasovom sprejel, da se izločeni znesek 8193,62 iz leta 1908 postavi namesto med aktivne zaostanke v aktivna pod točko hišne št. 509. Pegan je izjavil, da 20.000 K položi sam za to stavbo, če se mu proda, opravičeno je torej povišanje aktiv za ta znesek. Odborniki S. L. S. so izjavili, da za predlog ne glasujejo, ker jih to nič ne briga, ampak je stvar deželnega odbora, da jo uredi. Dalje so tudi zahtevali, da se k znesku 8193,62 dene v račun še 1074 K. Po pojasnili župana, da se v smislu zadnjega odloka dež. odbora prebitek za leto 1910 za 15.332,52 zniža, če se ta znesek za l. 1912 v proračun postavi, je torej predlog utemeljen in je diferenco smatrali le za sestavno pomoto deželnega odbora, vsled tega se je predlog z večino zavrnil. Predmet kritike je bilo prekoračenje nekaterih točk v računskem zaključku za l. 1911, vendar pa se je na pojasnilo župana izreklo, da proti prekoračenju ni stvarnega ugovora, ampak se je le naložilo, da je v bodoče paziti, da se izdatki s proračunom vjemajo. Pri razpravi o proračunu za l. 1912 se je položka za ceste, kanale in jarke zvišala od 14.500 K na 20.000 K. Poslopie št. 509 se je pa soglasno sklenilo prezidati po novih načrtih za stanovanja in shrambo gorilca gasilne straže z eno sobo, ki naj služi gasilcem v društveno porabo. Prebitek za l. 1912 pa naj se naloži za regulacijo potoke Nikave. Proračun je razven točke A. 2 (plače uradnikom) soglasno odobril, če l. 1911 je bilo nasprotnih se-

dem glasov S. L. S. Seja je trajala tri ure ob navzočnosti 29 odbornikov. Tudi galerija je bila do zadnjega kotička natlačeno polna. Sedaj je zopet 14 dni čas pritožbe proti računom in proračunu. Radovedni smo, če se zopet najde kak nagajivec, ki si bo zopet upal vse redne posle zavlačevati in občini škodo delati. O tej seji bomo imeli priliko gotovo še pisati.

— Avtomobilna zveza med Idrijo in Logatecem je sedaj urejena tako:

Odhod iz:	Čas:	Ura:	Dohod v:	Čas:	Ura:
Idrije	zjutraj	6	Logatec	zjutraj	7.50
"	opoldan	12	"	popoldan	1.40
"	popoldan	3.30	"	"	5.10
Logatca	zjutraj	8.30	Idrijo	zjutraj	10.20
"	opokdan	2.30	"	popoldan	4
"	popoldan	6.30	"	zvečer	8.15

Cene so določene tako: z avtomobilnim omnibusom iz Idrije v Logatec ali iz Logatca v Idrijo za vsako osebo po 3 K; s kombiniranim avtomobilom iz Idrije v Logatec ali iz Logatca v Idrijo za vsako osebo po 2 K. — Postajališča so v Godovicu in Hoterderski ter so določene nastopne cene: Idrija-Godovič, Godovič-Hoterderska, Hoterderska-Logatec za vsako osebo z avtomobilnim omnibusom 1.50 K; s kombiniranim avtomobilom za vsako osebo po 1 K; ravnatako za vožnjo iz Logatca nazaj.

Mezdno gibanje rudarjev v Fohndorfu in v Ljubnem.

V soboto in nedeljo so bili v Fohndorfu in Ljubnem trije velikanski rudarski shodi; zlasti shod v Ljubnem je bil tako silno obiskan, kakor ne pomnijo še. Tudi slovenski rudarji, ki jih je na tlaki Alpinske rudniške družbe na stotine, so se shoda polnoštevilno udeležili in je v slovenskem jeziku o rudarskih zahtevah poročal sodrug Berdajs.

Mezde, ki jih dobivajo zgornještajerski rudarji, so že davno v kričečem nasprotju z draginjo živil, vsed tega je zvišanje mezd neodločljiva potreba. Zato so shodi soglasno naročili delegatom zadrage rudarjev, da predložijo ravnateljstvu Alpinske rudniške družbe naslednje zahteve:

1. Petindvajsetodstotno zvišanje akordnih postavk za vse kopače in druge delavce v akordu. Voznikom v soakordu je priznati 90odstotno mezdo kopačev. Kopačem je priznati minimalne dneve v znesku 5 K.

2. Petindvajsetodstotno zvišanje akordnih postavk za voznike, ki niso v soakordu s kopači, ind oločitev minimalne dneve za voznike v znesku 4 K 50 vin.

3. Peindvajsetodstotno zvišanje mezde za vse delavce, ki delajo v »Herrensichtu«.

4. Prosta kurjava vsem provizionistom in njih vdovam.

... Zaradi meznega gibanja ne sme družba nikogar opustiti.

Rudarji čakajo na ugoden odgovor družbe do 23. marca t. l.

Zdaj ima besedo Alpinska rudniška družba: če odkloni zmerne zahteve rudarjev, jo zadene odgovornost. 24. in 25. marca se odločijo rudarji ali za vojno ali pa za mir.

Štajersko.

— Nemško-nacionalna deželnozbornska klica, ki je na zadnjem shodu v Gradcu dobila od lastnih volilcev zaslužene batine po grbi, se je zatekla pod okrilje koruptne in teroristične družine ptujskega paše Orniga. Sklicali so shod v Ptuj, kjer so od župana Orniga odvismi kimovci prikimali »najhujši obsodbi ostudnih napadov na spodnještajerske nemške (nacionalne) poslance.« Mnogo ta zaupnika Ornigovih trabantov v nemško-nacionalni gospodi ne bo koristila; obsojena je v oči vseh poštenih ljudi. Saj ni še dolgo tega, ko je tajnik zveze industrijev priznal, da je bil Wastian v Mariboru izvoljen z denarno pomočjo ter kapitalistične organizacije, in porotna obravnava zoper glavnega Wastianovega priganjača Lavala v Mariboru, ki se je pred nekaj dnevi izvršila, je to družbo do kosti kompromitirala. — Zanemivo je s ptujskega shoda Ornigovo priznanje, da je duševni oče zloglasnega predloga za izpremembo deželnozbornske poslovilnika, naperjenega ne toliko proti obstrukciji slovenskih klerikalcev, kakor proti vsaki opoziciji v deželnem zboru sploh. Nakana se je izjalovila, kaže pa le, kako bi se nemško-nacionalna večina rada znebila neprijetne socialno-demokratske kontrole.

— Rudniška nezgoda. Iz Köflacha poročajo, da je v noči od petka na soboto udrla voda v 25. nadstropje v piberštajnskem rudniku in je bilo sedem spodnjih nadstropij naenkrt pod vodo. Sreča je bila, da se je nezgoda zgodila po noči, sicer bi bila ugrabila nedvomno mnogo človeških žrtev; v nočnem šihu dela le malo kopačev v gorenjih nadstropjih, ki jih voda ni zalila.

— Umor in samomor med orožniki. Iz Fürstenfelda poročajo o krvavem zlodejstvu med žandarji. Dva žandarija s postaje Rudersdorf sta šla v soboto na patroljo. Spotoma sta se sporekla zastran dekleta, ki sta ga oba pozelela. V prepiru je snel eden orožnikov svojo puško in prestrelil svojemu tovarišu srce, da je v štirih urah izdihnil. Nato je morilec usmrtil še samega sebe.

Koroško.

— Smrt delavca. V nedeljo zvečer je padel pri Zgornjem Dravogradu pomožni delavec Anton Peternel v Dravo ter utonil. Našli so ga šele drugi dan.

— Nezgoda v gozdu. Pri nabiranju lesa v gozdu je sirl hlod šletnemu delavskemu sinu Hubertu Maku v Borovljah obe nogi.

Goriško.

— Izvrševalni odbor okrajne organizacije za goriški okraj ima svojo sejo v nedeljo dne 24. t. m., v prostorih Delavskega doma v Gorici, ulica Treh Kraljev šte. 16. Opozarja se,

vse odbornike, da se je polnoštevilno udeležijo, ker se bo razpravljalo o jako važnih stvareh.

Okrajna organizacija za goriško okolico

Opozarja vse strankine pristaše, ki so zaostali s strankinimi prispevki, da jih poravnajo vsak pri blaginiku svoje krajne organizacije, drugače jih zadenejo določila statuta krajnih organizacij. Člani goriške krajne organizacije morejo poravnati strankine prispevke pri nje blaginiku sodr. Oblaku, ki je vsak dan v Delavskem domu, ulica Treh Kraljev št. 16. — Istotako se opozarjajo vsi blaginiki krajnih organizacij, da obračunajo izterjane prispevke za 1. trimesečno dobo, blaginiku okrajne organizacije, vsaj do 15. aprila t. l. Tozadevne poštne pošiljke naj se odpošljejo sodr. Al. Štolfa, blaginiku okrajne organizacije v Gorici, ulica Treh Kraljev, št. 16.

Politična organizacija soc. dem. stranke v Solkanu sklicuje za nedeljo 24. marca zapen shod v prostore Delavskega izobraževalnega društva v Solkanu. Shod bo ob 10. predpoldne. Dnevni red je: Občinske volitve. — Ker je stvar važna ni za izostale sodrge nobene opravičbe.

Modri goriški deželni odbor. Na Goriškem je bila lani slaba letina. Revni sloji prebivalstva so vsled slabega pridelka zagazili naravnost v bledo. Ali nad blagostanjem svojih deželanov čuva skrbno oko goriškega deželnega odbora, ki je hotel tu pomagati. Morda je imel celo dobro voljo, morda — toda pomagal pa je! Goriški deželni odbor je namreč kupil koruzo in otrobe, da jih prodaja revnim kmetom po nižini cen. Res se je to zgodilo — s tem pa ravno najrevnejšim ni bilo prav nič pomagano. Kdor je bil namreč tako obubožan, da ga ni imel bodega, ni mogel seveda kupiti koruze in otrobov tudi po nižini cen ne in uradniki deželnega odbora so jo poslali v Gorico nazaj. Gospodje pri goriškem deželnem odboru, na ta način se pač ne olajša beda revnih kmetov! Goriški kmečki proletariat pa se iz tega lahko nauči, kaj ima pričakovati od goriških mogotcev, ki se spomnijo na revnega kmeta samo — ob volitvah. Zato pa naj pokažejo kmetje hrbet tem protiljudskim elementom in naj stopijo v vrste socialno demokratične stranke, ki je edina brezobzirna zagovornica in braniteljica zatiranega ljudstva.

Podgora. V soboto 23. t. m. ob 7. zvečer bo redna krajna konferenca politične organizacije v Podgori. Dnevni red: 1. Poročilo krajnega pol. odbora: a) predsednika; b) blaginika; c) kontrole. 2. Volitev novega odbora. 3. Slučajnosti. Sodrugi, članom politične organizacije se priporoča, da se konference gotovo udeležijo. Obenem priporočam tudi našim somišljenikom, ki še niso člani pol. org., da se udeležijo konference v velikem številu. — Za krajni politični odbor: **Valentin Komavil.**

Politični pustolovec. Iz Vrtojbi nam pišejo: Svoj čas je delala na Goriškem precej hrupa agrarna stranka in najglasnejši med glasnimi je bil gospod Mrmolja, sedanjí drugi podžupan in lastnik nove opekarne v Dolnji Vrtojbi. Od tedaj pa se je politično vreme na Goriškem izpremenilo in iz navdušenega protiklerikalnega agrarca se je gospod Mrmolja polagoma prelevil v dopisnika — klerikalne »Gorice«. Mrmolja se je namreč izkopal iz revščine in zdaj hoče igrati nekakega vaškega mogotca. Nekdanji protiklerikalni agrarec se namreč hoče povzpeti na klerikalnih perutih do županskega stola. V ta namen obrekuje po »Gorici« socialiste v Vrtojbi, prav čvrsto obrekovanje pa je izlegel v 20. številki tega klerikalnega lista z dne 9. t. m. Na vse budalosti dopisa ne bomo odgovarjali, ker je njih nezmeselost tako očitna, da pobijajo same sebe. Kar pa se tiče očitka, da pišemo vrtojbski socialisti o občinskih volitvah v »Sočo«, je ta trditve poleg debele laži tudi debela nezmeselost. »Soča« je liberalno glasilo in zato ne bo nikdar prinašala socialističnih dopisov, ne glede na to, da ne maramo mi socialisti nikakih stikov z liberalnimi listi. Če se nadalje zaleta Mrmolja v nas, da smo »prosluli« socialisti, ga spomnimo na tisti čas, ko so mu pred leti ti »prosluli« socialisti pomagali iz revščine in mu dali delo; »prosluli« vrtojbski socialisti imajo pač drugačno srce do nesrečnika v bedi kakor ga ima političnovetnjaški gospod Mrmolja, ki izkorišča delavce v svoji opekarni tako kakor nikjer drugje na Goriškem. Kar pa se tiče nesramnih osebnih napadov na vrtojbske socialiste, pa povemo tole: Mrmolja je tisti, ki ga v občini noben pošten človek ne spoštuje, on je tisti, ki dela nadlego občini in nesrečo družini. In kako korenito socialno znanje ima ta Mrmolja, ki hoče komandirati socialiste, je razvidno iz tega, da šteje mož male trgovce med — kapitaliste! Sicer pa nam je razumljiva Mrmolja jeza na nas socialiste. Obrekuje nas po klerikalnem listu samo zategadelj, ker mu ne maramo pomagati pri njegovem pehanju za županske stolec. Povemo pa mu, da političnega vetnjaštva tudi v bodoče ne bomo podpirali, pa naj poseza po še tako nečednih manevrih!

Trst.

— **Politični odbor jugoslov. soc. demokratične stranke** ima v petek 22. t. m. ob 8. zvečer v Delavskem domu važno sejo.

— **Strankino zborovanje.** V nedeljo 23. t. m. ob 5. pop. v gostilni »International« v ulici Boccaccio 25 zborovanje sodrugov, stanujočih v okrajju Novo mesto in Rojan. Dnevni red: Ustanovitev krajne organizacije. Nihče naj ne manjka.

— **Stenografični tečaj** se odpravi v Lj. odru Kdor se ga želi udeležiti, naj se vpiše v listo, ki je razgrnjena v društvenih prostorih.

— **Škedenj.** Pretečno soboto se je vršilo v tuk. delavskem izobraževalnem društvu napovedano predavanje sodruga Regenta o svobodi in socializmu. Udeležba je bila častna, vendar ne taka, kakor je bilo pričakovati. Sodrug ne bi smeli pozabiti, da se naši govorniki za predavanje vestno in resno pripravljajo, da bodo poslušalcem jasno sliko o vprašanju, o katerem govorijo. To ni samo zahteva poslušalcev, marveč tudi potreba predavatelja, ki

jo globoko čuti. Ampak ako se vse to od govornikov zahteva, bi se smelo tudi od sodrugov zahtevati, da s svoje strani zopet store vse potrebne, da bo predavanje slišalo kolikor mogoče največ oseb. Priznamo radi, da je predavanje eno, shod pa drugo in da je navadno za shode večje zanimanje. Toda dolžnost sodrugov je tudi, da razvzemajo zanimanje tudi za predavanja. Tudi priznamo radi, da je bilo število poslušalcev na tem predavanju za švedenske razmere častno. Ampak vsak mora priznati, da bi bila udeležba lahko večja. Sodrugi Regent je v svojih izjavah dokazal, da je svoboda v sedanjem kapitalističnem sistemu za večino ljudstva le lepa beseda, ki bo pa postala meso in kri le tedaj, ko se odpravijo vsi pogoji in vse oblike zatiranja in ko postanejo ljudje v gospodarskem oziru popolnoma enakovrni. To je pa mogoče le v socialistični kolektivistični družbi. Za svoja izvajanja je žel sodr. Regent splošen aplavz. Prihodnjo nedeljo popoldne bo v Škedenju predaval italijanskim sodrugom sodr. Puecher.

— **Sv. Križ.** V nedeljo zjutraj se je pri nas ustanovila krajna organizacija jugoslovanske socialno demokratične stranke in so si sodrugi izvolili odbor 6 oseb. Na zborovanju je poročal v imenu tržaškega političnega odbora sodrug Golouh. Govorilo so še sodrugi Sedmak, Košuta in drugi. Organizacija šteje sedaj 45 članov.

— **Nedeljska veselica v Sv. Križu** se je izvršila, kakor je bilo pričakovati. Udeležba je bila prav lepa. Moški zbor tržaškega ljudskega odra je zapel pet lepih zborov. Delavski poždrav, Vzburjanje duhov, Slava delu, Vasovalec in Marseljezo, ki jo je moral na splošno zahtevo ponoviti, kakor bi bil moral ponoviti še marsikak drug zbor, ako bi hotel ugoditi željam poslušalcev. Tudi pri tej priliki je zbor dokazal, da napreduje in se vedno izpopolnjuje. Dramatični odsek je uprizoril dve enodejanki. »Raztresena« in »Nemški ne znajo«. Pri dveh igrarh smo imeli priliko opaziti lepe igralske lastnosti gospe Požarjeve, ki je pokazala, da se da tudi iz enodejanskih burk ustvariti marsikaj lepega. Dobri sovostniki so ji bili sodrug Vrabec Drago, Kristofič in Kočevar. Zlasti je bil sodr. Kristofič izboren, zelo raztresen major, in jako dober, pošten župan, ki pa ne zna nemščine. Kočevar je bil zelo pošten stotnik, raztresen kar se da in prav dobro je zadel biriča. Tudi drugi so rešili ugodno svoje vloge in so zlasti sodrug Vozel, Vrabec Vinko in Petrič pokazali, da bi bili sposobni tudi za večje vloge. Po veselici se je začela mladina vrteti in to pot na žalost domačemu gospodu duhovnu, ki je dejal, da bo zmolil 10 očenašev za duše te mladine, ki se v postu tako lepo zabava. Veselica je imela bolj protesten značaj. Kriško delavstvo je dokazalo, in zavedno dokazalo, da se je iznebil pustih predsodkov. Kdor ima veliko grehov, naj se pokori. Kdor se vedno zabava, naj se le posti, ko se mu zljubi. Delavstvo se posti, itak preveč in bi bilo zato neumno, ako se ne bi veselilo in prijetno zabavalo, ko se mu nudi lepa prilika. Mi hočemo živeti, nam je dejala mlada deklica, ki je prišla na ples proti volji črnega gospoda.

Umetnost in književnost.

Iz pisarne slovenskega gledališča Nocoj se uprizori Straussova mična opereta »Netopir«, v kateri gostuje ga. Polakova iz Zagreba. Predstava je za častni večer ge. Češarkove, ki opravlja že 25 let posele blaginikarke pri slovenskem gledališču.

— **Slovensko gledališče.** Včeraj se je popoldne ponavljala v soboto prvič uprizorjena socialna igra »Tovarna« Ethina Kristana. Uprizoritev tega dela na slovenskem odru je bila sijajna; režija in igralski so se odlikovali tako, da zaslužijo brezpogojno priznanje, ki so ga v obilni meri želi pri obeh predstavah. Čudovito je pogodila ga. Šetfilova razvoj Mele od navadne punčke do samostojno misleče žene v vsaki fazi, v vsaki niansi. Krepak značaj brez nepotrebne patosa, preprost, a močan in odločen, je postavil gd. Nučič na oder. Tovarnarja, ki ni ustvarjen za gospodarja in se mora umakniti, je značajno primerno interpretiral gd. Danilo, ravnatelj, ki je ustvarjen za gospodarja, za modernega kapitalista, pa gd. Škrbinšek. Vlogo tovarnarjeve žene, ki bi s pomočjo denarja rada prišla v bleščavi svet plitskega uživanja, je dobro pogodila ga. Bukščkova. Imeniten Beze, prevdaren delavec, ki ga jeza lahko hipoma premaga, je bil gd. Verovšek, izvrsten intrigant pa gd. Bukšek. Gidna, Wintropa je svojo malo vlogo prav premišljeno odigrala. Zbor delavcev, izdatno povečan, pa je bil tako dovršen, da takih ensembelskih prizorov sploh še nismo videli na našem odru. Naloga, ki jo je imel rešiti, je bila izredno težka, ker se tu ni moglo »statiirati«; v tej množici mora biti vsak posameznik gibčen; besede se pode, kratki vzkliki slede drug drugemu, v prednjih vrstah ima vsak individualen značaj, a iz vsote teh moor nastajajo skupni značaj mase, neorganiziranih, šele pod silo udarcev do zavesti prihajajočih, skrajno vdanih in skrajno nezaupnih delavcev, kakršni so na prehodu iz patriarhalnih v kapitalistične razmere. Resnično — ta esemble je sposoben za velike naloge. Kaj bi se dalo še napraviti iz njega, če bi bilo več ljubezni za gledališče tam, kjer bi je moralo biti!

— **Sattnerjev oratorij** se bo četrtič izvajal v četrtci, dne 21. t. m. ob pol 8. zvečer v Unioinu in ne v sredo, 20. t. m. kakor je bilo napovedano na prvih lepkih. Vstopnice za četrto izvajanje se že dobivajo.

Vestnik organizacij.

Pevska vaja »Vzajemnost« je danes, v sredo ob 8. zvečer v društvenih prostorih; ob pol 8. zvečer je seja pevškega odbora.

Delavsko gibanje.

— **Občni zbor ljubljanskih kovinarjev.** V nedeljo 17. marca je bil pri »Perlesu« celoletni občni zbor ljubljanske kovinarske podružnice. Zelo lepo obiskani zbor je otvoril ob pol 11. dopoldne predsednik sodrug Hlebš in pozdravil vse prisotne, zlasti sodruga, ki so bili došli iz

Kamnika. Predsednik je poročal o sestankih podružnice, ki pa niso izpadli kakor bi bilo želeto. Nato je podal sodrug blaginik blaginikovo poročilo, iz katerega je bilo razvidno, da je imela glavna podružnična blaginija 1. 1911. dohodkov 1154 kron 56 vin. in sicer je dalo 57 pristopnin 34 kron 20 vin., 1834 prispevkov pa 1100 kron 40 vin. (posebni prispevek 0,82 K). Izdatkov je bilo 1138 kron 61 vin. in sicer: brezposelna podpora 168 K; potovalna podpora in prenočišče 270 kron 80 vin., preselitelna podpora 30 K; inkasso 28 kron 36 vin.; časopisje 107 kron 20 vin. (za agitacijo 14 K); stanovanje 18 K; krajevni podružnici 132 kron 37 vin.; centrali se je poslalo 365 kron 67 vin. Krajevna blaginija pa je imela sledeče dohodke: prebitek od leta 1910. K 3,93; kovinarski prispevek od tedenskih prispevkov 132 kron 37 vin. Čisti dobiček od vinske trgovine 45 K. Izdatki so pa sledeči: pisarniške potrebe 16 kron 80 vin.; izvenredne podpore 48 kron 9 vin.; stanovanje 27 kron; bolniške podpore 15 kron; razno 12 kron; strokovni komisiji 36 kron 68 vin. Prebitek je torej 55 kron 74 vin. V imenu nadzorstva je poročal sodrug Berdajs, da so bili vsi računi v najlepšem redu, na njegov predlog se podeli blaginiku absoluturij. Nato je bila volitev in so bili izvoljeni naslednji sodrugi: Ivan Hlebš, predsednik; Hrvat Gabriel, blaginik; Vehovec, zapisnikar; Berdajs Josip in Sattler Avgust, nadzornika; Sirca, Ulaga, Mak, Slej, Kramar Anton, Kramar Jožef, Špec, odborniki. Pri zadnji točki »Predlogi in nasveti« je predlagal sodr. Vehovec, naj bi se prirejala redna predavanja o kovinarski stroki, kar se je vzelo na znanje. Sodrugi Kramar je predlagal, naj bi se pobirali za bolne člane prispevki, kar se je vzelo na znanje in je predsednik sodr. Hlebš izjavil, da se je v tem oziru že storil prvi korak. Predsednik Hlebš je nato opozarjal kovinarje, naj ne hodijo vsak na svojo pest k podjetniku zaradi raznih zahtev, ker se s tem prav nič ne doseže, kar bi imelo trajen dobiček za delavstvo, ampak naj se rajše organizirajo do zadnjega moža in bo potem organizacija predlagala zahteve; zadnja pot je edino uspešna. S tem je bil oficijelni dnevni red izčrpan, nakar je govoril sodr. Peterlin o modernih delavskih bojih. Govornik je pokazal, kako se gospodarski boji med proletariatom in kapitalizmom vedno bolj poostrjuje v tej smeri, da se bje organizacija delavstva z organizacijo podjetnikov. Zategadelj je treba delati z vso silo na to, da bo delavska organizacija močna, ker le na tanačin bo možno stresti brezobzirno podjetniško izkoriščevanje. Zato pa je treba agitirati, agitirati in agitirati, povsod in z vsemi sredstvi. Govornikom izvajanjem so sodrugi kovinarji živahno pritrjevali, znamenje, da umevajo velik pomen organizacije. Govoril je še strokovni tajnik sodr. Zorč, ki je izpodbujal kovinarje k živahnemu delu za svojo strokovno organizacijo. Nato je sodr. Hlebš se zahvalil za udeležbo in zaključil ob trčetrt na 12. občini zbor s pozivom, naj gredo vsi kovinarji na čvrsto delo za svojo organizacijo.

— **Nezaslišana podjetniška izkoriščevalnost.** V Samassovi tovarni se je dogodil slučaj takega izkoriščanja, ki ga gotovo lahko postavimo ob stran največjim izrodrom kapitalističnega gospodarstva. Tovarnar je naročil nov stroj za čiščenje litja; stroj velja 11.000 kron. To delo so popreje opravljali štirje delavci, ki pa so jih morali plačevati delavci sami, kar je škandal brez primere! Ampak najhujše šele pride: stroj, ki je naročila tovarna, morajo plačati delavci sami. Tako je namreč ukrenil od ljubezni do delavstva se topeči gospod Samassa. V ta namen bodo odtrgavali vsakemu livarju po en vinar od enega kilograma vlitka. Kaj takega se ni še izlepa zgodilo v zgodovini kapitalističnega izkoriščanja. Možno in umljivo pa je tako brezobzirno postopanje z delavstvom, ako pomislimo, da je med Samassovimi delavci velika brezbržnost in nezavednost. Delavci, zdravite se, strnite svoje moči v strokovni organizaciji in konec bo taki podjetniški brezobzirnosti kakor tudi drugim slabim razmeram!

— **Kovinarska stavka v Žilcu.** Delavci v Lorberjevi tovarni za poljedelske stroje so vodstvu pred kratkim predložili svoje zahteve, ki jih je tovarna tebi nič meni nič zavrnila. Vsled tega so delavci 11. t. m. stopili v stavko, kakor smo poročali. Naslednji dan so se vrnili na delo, da nudijo ga. Lorberju še enkrat priložnost za mirno poravnavo meznega spora. V soboto so se delavski zaupniki z zastopnikom kovinarske organizacije oglašili pri ga. Lorberju, ki pa se je namram delavski organizaciji jako sirovo in brezobrazno obnašal. Sodrugu Škrabetu je zagrozil, da ga vrže na cesto in je svojo grožnjo naslednji dan izpolnil. Tovariši so iz solidarnosti ustavili delo. Dohod v Žalec je prepovedan.

— **Lesni delavci v graški tovarni za vagon** in v Ljubnem so v meznem gibanju, vsled tega sta Gradca in Ljubno za lesne delavce zaprti.

— **Čevljarski delavci** naj se ogibljejo Gradca, Ljubna, Donawitza, Judendorfa, Leitendorfa in Göbna, dokler ni mezdno gibanje v teh krajih končano.

— **400 socialno-demokratičnih občinskih odbornikov v Švici.** Švica šteje danes 400 socialno-demokratičnih občinskih odbornikov. To je, ako upoštevamo, da ima Švica samo toliko prebivalcev kakor Veliki Berolin, jako ugoden rezultat. Izmed teh zastopnikov je približno 20 mestnih svetnikov, ki upravljajo, kakor v Curihu, Bernu, Baslu itd. najvažnejše resorje in so v nekaterih mestih na tem, da dobe večino. Največ rdečih občinskih odbornikov ima kanton Bern, namreč 95, njemu sledi Curih z 90, Basel s 47, Solothurn s 43 itd.

Državni zbor.

Današnja seja državnega zbora je bila pusta. Večina poslancev iz planjskih dežel je ostala doma zaradi praznika sv. Jožefa. Nadaljevalo se je prvo čitanje brambne reforme, ki ni zbudilo zanimanja. V imenu slovenskih klerikalcev je govoril Pogačnik; razume se, da je zanje vse, kar zahteva brambna reforma, državna potreba. Finančni minister je predložil načrt za

kona, po katerem se ima polagoma odpraviti mala loterija; ali tako socialen fiskus vendar še ni, da bi sploh odpravil to nemoralno institucijo, ampak nadomestiti jo hoče z razredno loterijo po ogrskem vzoru, ki naj bi se vpeljala takoj; poleg nje pa ima še obstojati mala loterija, dokler ne doseže država iz razredne toliko dohodkov, kolikor jih ima sedaj od male. Na koncu se je poslanec Breiter interpeliral predsednika zaradi evharističnega kongresa, Rusin Polesa je pa urgiral razpravo o rusinskih učiteljskih zmerah.

Začetkom seje predlaga finančni minister Zaleski zakonski načrt o

o odpravi male loterije.

V svojem utemeljevanju omenja poslanca Rosnerja, ki je 25 let zaporedoma zahteval, da se odpravi mala loterija. Dne 26. junija 1908. je državni zbor sprejel resolucijo, ki je zahtevala, da opusti vlada vsako leto po eno desetino kolektur, tako da bi bile koncem desetletja vse odpravljene; prepuščala pa je vladi, da uvede v primernem času razredno loterijo. To pot je zdaj nastopila vlada. Stošestdeset let je živela mala loterija, pa se ne da odpraviti v enem dnevu. Čim se nadomesti z razredno loterijo izguba, ki jo utrpi država z uničenjem male loterije, se ima ta odpraviti. (Odobranje.)

Nato se nadaljuje prvo čitanje.

Brambne reforme.

Hrvat Biankini

se pritožuje, da se ne zniža službena doba pri vojaški mornarici in da se v armadi in marini zapostavljajo Jugoslovani, ker se vsa boljša mesta branijo za Nemce in Madjare. Govornik protestira, da se zlorablja vojaštvo za volitve, na Hrvaškem, s tem, da se hoče nemščina uvesti kot službeni jezik pri vojaških sodiščih, bo za 80 odstotkov vojakov odpravljena neposrednost sodnega postopanja. Hrvatje ne bodo podpirali brambne reforme.

Slov. kler. Pogačnik

nastopa proti ogrski resoluciji in pravi, da so Slovenci iz stvarnih razlogov »v interesu armade in prebivalstva (!)« pripravljeno glasovati za brambno reformo, protestirajo pa zoper to, da bi se delale Madjarom politične koncesije za brambno reformo.

Češ. rad. Klofač

zahteva narodno enakopravnost v armadi. Govora kršč. socialcev Guggenbergerja in Schuberta sta brez pomena.

Posl. Breiter vpraša predsednika, če mu je znano, da se hočejo po iniciativi kardinala Nagla udeležiti

evharističnega kongresa

cesar, prestolonaslednik in nadvojvode in če hoče ministre kot cesarjeve svetovalce upozoriti, da je to neumestno?

Predsednik odgovarja, da to ni v njegovi kompetenci.

Prihodnja seja jutri.

ZA SOCIALNO ZBOROVANJE.

Socialisti pri Stürgkhu.

Dunaj, 20. marca. Včeraj so bili socialistični poslanci Adler, Seitz, Widholz, Smitka in Eldersch pri grofu Stürgkhu zaradi zavlačevanja socialnega zavarovanja in so ga upozorili da je stališče vlade v važnih točkah nevzdržno. Grof Stürgkh se je zahvalil za informacije in je izrekel upanje, da se bo v odseku prišlo do enotnega nazora.

PATRIOTIČNI POSLANCI.

Dunaj, 20. marca. Doselej se je oglasilo okrog 120 poslancev, ki poidejo nocoj v Trst, kjer se jutri spusti dretno »Tegetthoff« v morje. Zaradi tega ne bo ta teden nobenega glasovanja.

KONVENCIJA O SLADKORJU.

Dunaj, 20. marca. Danes predloži finančni minister predlog o bruseljski konvenciji o sladkorju, ki mora biti do 1. aprila rešen.

Lurška pravljica.

Spisal dr. Rouby, ravnatelj blazinice v Alžirju. (Nadaljevanje.)

Ponavljam in povdarjam še enkrat: Vizijo, pa naj je nje predmet katerikoli, spremlja vselej občutek izredne sreče. Ta užitek povzroča, da ekstatiki tako hrepeneče pričakujejo krizo. Bernadeto je s tako silo gnalo, če se je bližal trenotek, da je vzlic vsem prepovedim staršev in vzlic vsem zaprekam skoro bežala k jami, kjer so jo čakale neizmerni radosti.

Obličje izraža začudenje, strmenje, blaženost: bolnik časih govori, nakaže kretnjo, vedenje, ki se nanaša na halucinacijo; največje pa ostaja nepremičen. Pozornost, obrnjena na predmet njegovega zamaknenja, je tako napeta, da ga ne odvrne od nje nič, pa naj se godi kakoli okrog njega.

V drugem delu krize lijejo solze, pogosto uhaja voda.

Čudno je, da te živčne krize ne spremlja mrzlica in močnejše utripanje srca, kakor bi človek pričakoval pri tako močnem vznemirjenju. V ekstazi in pri vseh histeričnih pojavih je utripanje normalno, tudi opeša ne. Oseba se polagoma prebudi, vzdihne in se trudi, da se ji povrne zavest.

Ekstaza sv. Terezije. V eni svojih knjig opisuje sv. Terezija ta histeričen simptom pod naslovom ekstatične molitve. Njen živji popis je popolnoma enak popisu v naših medicinskih delih:

»Vsi različni občutki izginejo. Le še dobroto živja človek, ki so v njej obsežene vse ostale dobrote. Duševne sposobnosti in čuti so tako zagobljeni v to veselje, da jih nič notranjega ne vnanjega ne moti. Duša — kakor bi bila trenutno posajena v nemoči in zamaknenje polno zadovoljstva in neizrekljive naslade! Sile pešajo in komaj, da se še pregibljejo. Oči ležejo same od sebe vkup; če so še odprte, ne služijo več. Ako sliši le še nerazločen šum, nobene besede več, nobenega razgovora. Tak odmor vseh duševnih sil ne traja nikoli več nego pol ure. Duša je ginjena; od veselja bi se človek razjokal. Večkrat se mi je ob prebujanju iz te molitve zgodilo, da nisem vedela, ali so bile sanje ali

B. Götzl, Ljubljana

Mestni trg št. 19. - Stari trg št. 8.

skladišče oblek domačega izdelka za gospode in dečke. — Velika izbira tu- in zemskega blaga za obleke po meri. — Solidna postrežba. — Vedno nizke cene.

resnica. Ko sem opazila, da sem vsa premočena od solza, ki so tekle brez prestanka, brez trpljenja, kakor nebeška rosa, sem šele spoznala, da niso bile sanje.

Bolje ni moči popisati. Tri stoletja pred šolo Salpetriera je Terezija popisala ekstatično krizo; ampak ta svetnica je po krivem postavljala ekstazo za vzor molitve in bodrila družice s Karmela k nevarni stopnji popolnosti.

Hipnotična ekstaza. V poslednjih letih so dela o hipnotizmu prav posebno pojasnila znak ekstaze, poprej jako redek znak, ki ga niso mogli opazovati zdravniki, ki pa se ga danes poljubno izživajo na uspavanih osebah in študirati.

Nekatere hipnotizirane osebe je prav tako lahko posaditi v ekstazo, kakor v katelepsijo in v halucinacije.

Uspavan ekstatik se vede tako-le: »Na osebi se pokaže naenkrat čuden izraz v obrazu; lepa postane neizrekljivo lepa. Z izrazom razsvetljenega, žarečim od notranje radosti. Kakor da hoče v neskončnost. Noge se komaj dotikajo tal. Z usten se usipljejo nevezane besede. Cele potoke luči vidi, ki jo zalivajo, cele potoke harmonij, ki jo navdajajo z začudenjem.«

Ta podoba velja besedo za besedo tudi za Bernadeto, zakaj nje biografi ne govore nič drugega o njej, če opisujejo ekstaze pred jamo. Še več! Ker je histerični otrok bil zelo dostojni hipnozi, bi ga bilo moči z vizijo posvetne osebe namesto Device Marije poljubno posaditi v ekstazo.

IX.

Krive prikazni.

Čitatelj pozna zdaj halucinacije in histerično ekstazo. Prav lahko bo izluščil bolehe pojave iz Bernadetinega vedenja ob štirinajstih obiskih jame. Popisovanje po edinih obiskih bi bilo dolgočasno, ker so si med seboj skoro enaki; če popišemo enega, smo povedali vse! Posamezne podrobnosti pri nekaterih prikaznih bomo obdelali mimogrede.

Bernadeta je dospela pod vplivom živahnega vznemirjenja k jami. Pokleknila je pri vhodu in pozorno obrnila oči proti votlini. Potem se ji je pod vplivom dušne avre ponovila prva prikazen, ona gospa X., v obliki halucinacije.

Ker so jo pregovorili, da je v prisotnosti Device Marije, je trdno verjela, da jo resnično vidi. Zato se ji je od časa do časa priklanjala in se z njo razgovarjala. Enkrat je občinstvu pokazala Device z roko, drugič je poškopila prikazen z blagoslovljeno vodo. Časih se je po kolenih splazila do jame in nazaj, kakor na povlje Device. Ta dejstva so se godila vselej v prvi periodi krize, v halucinacijski periodi. Čez nekaj minut je Bernadeta pokleknila, se pokriza in vzela svoj rožni venec v roke.

Potem je začela druga doba, doba ekstaze. Po nekaj čiščenimarijah se je otrok hipoma izpremenil; zgodil se je prehod od navadnega življenja v drugo življenje kakor iz bedenja v spanje.

Bernadeta je obstrmela nepremično — to nepremičnost srečujemo na vsaki strani katoliških pisateljev o ekstazi. Ustne se niso več pregibale in le še srebrni, komaj slišni glasovi so prihajali iz dna grla, krč glasilk ali globus hystericus.

ZADNJE VESTI.

Z BOJIŠČA DELA.

Zagorje, 20. marca. Dne 18. t. m. ob 1. ponoči je smrtno ponesrečil strojnik Anton Marn ml. Prijela ga je vrvi predora in je takoj obležal mrtev. Opravljal je delo sam, ki bi ga imela dva kakor je bilo predpisano.

TRŽAŠKA POROTA.

Trst, 20. marca. Najvišje sodišče je razveljavilo sklep višjega deželnega sodišča v Trstu, ki je razveljavil seznam porotnikov, kakor ga je bila sestavila komisija deželnega sodišča. Tržaški magistrat bo moral sestaviti novo porotno listo z upoštevanjem slovenskih želja, na podlagi katere bo napravila komisija deželnega sodišča nov letni in službeni seznam. Vsled tega se letošnje tržaško porotno zasedanje zopet zavlači.

GIBANJE AVSTRIJSKIH RUDARJEV.

Položaj na Češkem.

Praga, 20. marca. V Mostecu stavka nad 700 rudarjev. Žandarmi ščitijo stavkokaze. V tepleškem okrožju so sklenili rudarji, da stopijo 31. t. m. v stavko, ako jim podjetniki ne ugođe. V kladenskem okrožju baje podjetniki s 1. aprilom dovolijo povišanje mezde.

SPLOŠNA STAVKA ANGLEŠKIH RUDARJEV.

Minimalna mezda.

London, 20. marca. Zakonski načrt o minimalni mezdi po rudnikih so predvčerajšnjem predložili delavski stranki. Na londonski borzi so sklenili ponovno zvišanje cene premogu in sicer štiri šilinge za tono.

STAVKA NEMŠKIH RUDARJEV.

Konec stavke?

Bochum, 20. marca. Včeraj popoldne je sklenil shod rudarjev, da stavko konča. Danes gredo baje vsi rudarji v ruhrskem okrožju na delo.

PONESREČENI RUDARJI.

Ratibor, 20. marca. V rudniku Petershofen pri Hulčinu je v rovu »Oskar« zasulo tri rudarje; vsi trije so mrtvi.

ČENSTOHOVSKI PROCES SE PONOVI.

Birokrično kljuse.

Lvov, 20. marca. Iz Piotrkova poročajo: Sodni dvor je pri razglasitvi sodbe v čenstohovskem procesu prezrl, da je treba carskega odobrenja za obsodbo duhovne osebe, ki povzroči izgubo državljanskih pravic. Prokurator je zategadelj naknadno vložil ugovor proti sodbi. Vsi člani sodišča so dobili ukor. Sodba prve instance se smatra za nepravomočno, zato bo druga instanca ponovila proces.

ANGLEŠKA MORNARICA.

Churchillov govor.

London, 20. marca. Na predvčeraj. seji poslanske zbornice je govoril ob proračunu mornarice prvi lord admiralitete Churchill o angleški mornarici. Dejal je, da Angleška ne sme nikdar prepustiti, da bi moglo napasti brodovje ene same države Angleško z upravljeno nado na uspeh. Izjavil je, da nameravajo angleško mornarico popolnoma na novo organizirati.

ITALIJANSKA-TURŠKA VOJNA.

Italijanska pomorska akcija.

Dunaj, 20. marca. Po poročilih, ki so dospela na Dunaj in katerih resničnost je nedvomna, križari v arhipelu močna italijanska eskadra, ki sestoji iz več bojnih ladij in križark.

Z rusko-turške meje.

Carigrad, 20. marca. Na porti govore, da se še vedno zbirajo na kavkaški meji ruske čete. Uradni krogi so mnenja, da hoče Rusija s tem vplivati na porto, da bi umaknila svoje vojaštvo iz perzijskega ozemlja.

POŽIGALCI V JUSTIČNEM MINISTRSTVU.

Carigrad, 20. marca. Predvčerajšnjem zjutraj sta skušala zanetiti v turškem justičnem ministrstvu dva moža ogenj; v dveh nadstropjih sta razlila petrolej. Enega požigalca, neaktivnega poročnika Izmajla so takoj prijeli. Izmajl je hotel zažgati palačo iz osebnih ozirov, da bi uničil akte procesa, ki je naperjen proti njemu. Policija je prijela tudi drugega požigalca, nekega neaktivnega stotnika.

KITAJSKA REPUBLIKA.

Ženska volilna pravica.

London, 20. marca. Iz Nankinga poročajo: Narodna skupščina je včeraj odgovorila na peticijo kitajskih žena za žensko volilno pravico. Narodna skupščina je načeloma sprejela žensko volilno pravico, izvršitev pa je odgodila na nedoločen čas.

Odgovorni urednik Fran Bartl.

Izdaja in zaloga založba Zarje.

Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

3 zlati nauki!

I.
Kdor s „FLORIAN-om se krepta,
Zmeraj dober tek ima!

II.
Če želedec godrnja,
Pij „FLORIAN-a“, pa nehá

III.
Ni otožen, ni bolan,
Ta, ki vživa

Postavno varovano.

Kavarna „Central“.
Danes in vsak dan
koncert
dunajskega dam. elitnega orkestra.

Z velespoštovanjem

Štefan Miholič, kavarnar.

Bioglobin

zdravniško priporočeno

dijetetično sredstvo.

Kri tvoreča pijača izvrstnega okusa.

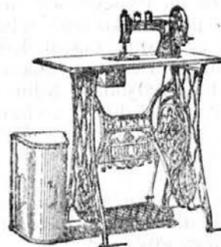
Odlično jačilno in krepično sredstvo
za mlade in stare.

V steklenicah po 3 K 50 vin. in 2 K
v vsaki lekarni.

Ivan Jax in sin, Ljubljana

Dunajska cesta šte. 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev in stroje za pletenje (Strickmaschinen) za rodbino in obrt.

Pisalni stroji Adler. - Vozna kolesa.

Ceniki zastoj in franko.

Občno konzumno društvo v Zagorju

(vpisana zadruga z omejenim jamstvom)

naznanja svojim članom, da se bode vršil

izredni občni zbor

dne 31. marca 1912 ob pol 4. uri popoldan v dvorani gosp. Riharda Mihelčiča na Toplicah.

Dnevni red:

1. Preosnova zadružnih pravil § 80.
2. Okrožnica članov.
3. Volitev 9 nadzornikov in 4 namestnikov.
4. Slučajnosti.

Vstop je dovoljen samo članom, ki naj prinesejo s seboj članske knjige, da se z njimi izkažejo.

V Zagorju, dne 18. marca 1912.

Za nadzorništvo:

Anton Rupnik,
zapisnikar.

Ivan Wallend,
predsepnik.

Konfekcijska trgovina

Maček & Komp.

Založniki c. kr. priv. južne žel.

Ljubljana, Franca Jožefa cesta šte. 3.

priporoča veliko izbiro spomladanskih novosti za gospode in dečke.

Strogo reelna postrežba.

Najnižje cene.

Če hočeš kaj zanimivega čitati, tedaj pojdi po
Doylovih detektivskih povesti
SHERLOCK HOLMESA

ter se naroči na nadaljnje

Kje? Pri tvrdki Kleinmayr & Bamberg v Ljubljani ali pa v vseh drugih knjigarnah